

DOMOLJUB

Izidaja vsak četrtek. Cena mu je 8 K za leto. (Za Nemčijo 10 K, za Ameriko in druge tuje države 12 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 20 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inšorati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 37.

V Ljubljani, dne 12. septembra 1918.

Leto XXXI.

Zakaj še vedno ni miru?

I.

Vsak pošten človek, vsak pravi domoljub si želi miru. Naš ljubljeni vladar porabi vsako priliko, da pokaže svojo spravljivost. Tudi naša vlada je že izjavila, da je pripravljena skleniti časten mir. In nedavno je zastopnik nemške vlade dr. Solf imel precej spravljiv govori, ki so ga tudi sovražne države pozorno brale. Vse trdi, da hoče mir, vse — razen vojnih oderuhov — vse si miru želi, in vendar miru ni in ga ni. Zakaj ga ni? Kaj ga onemogočuje?

Prvi in glavni vzrok je v l a d o h l e p n o s t (imperializem) Anglije in vsenemških krogov v Nemčiji. Nihče se neče ukloniti drugemu. Vojske ne podaljšuje samo vsenemški imperializem, ampak tudi angleški. Na Angleškem vladajo k a p i t a l i s t i, ki jim je vojska kapitalistično podjetje, ki nese nekaterim lepe denarce, kakor na primer banka ali tovarna. Angleški minister lord Beaverbrook na pr. ima za svoje sotrudnike in zaupnike celo vrsto kapitalistov, ki so lastniki velikih trgovin in drugih kapitalističnih podjetij. Denarna in politična moč teh ljudi ne sega samo po celi Angleški, ampak tudi po Španiji in Skandinaviji, v Švico in na Japonsko in v Ameriko. Tem ljudem nese vojska velikanske dobičke, zato denarja za njihovo reklamo ni škoda. Zato ustanavljajo kinematografe, ki navdušujejo za vojsko, pisarne, ki širijo vojno navdušenje, prirejajo predavanja za vojsko in predavatelje bogato plačujejo. Glavno sredstvo, ki jim pripravlja pot do njihovih ciljev, pa je časopisje. Tako ima Anglež lord Northcliffe celo armado časopisov, ki svojim lahkovernim bralcem dan za dnevom zagotavljajo, da se je treba vojskovati, dokler ne bo Nemčija popolnoma uničena.

Časopisje je dandanes velesila, s katero računajo vlade, kapitalisti in sploh vsak, kdor hoče v državi imeti vpliv. Kdor ima denar, ima lahko časopis, ki piše tako, kakor on hoče. Tak kapitalist ustanovi lastno tiskarno, kupi cele vagonce papirja, plačuje urednike, ki pišejo seveda tako, kakor hoče tisti, ki jih plačuje. Tako smo imeli v Avstriji do nedavnega časa nekega Sieghardta, ki je bil dolgo časa vsemoččen pri naših vladah, ker je imel celo vrsto bank in časopisov na Dunaju. Vsenemški vladohlepneži in grabeži (aneksionisti), ki bi najraje cel svet pridružili nemški državi, pa dajejo seveda angleškemu kapitalističnemu časopisju dovolj vzroka, da neprenehoma zahteva nadaljevanje vojske in označuje celo zadnji miroljubni govor nemškega državnika Solfja za hinavščino.

Podobno kapitalistično časopisje je seveda tudi v Nemčiji in drugih državah. Glavna ovira miru je torej imperializem moči in denarja. Namesto moči naj zavladajo pravičnost, namesto denarja naj zavladajo ljudstvo.

Politični obzornik.

Na Ruskem kroglu govori.

Boljševikom sovražne fronte napredujejo, toda Angležem in ruskim vstašem vse prepočasi. Zato snujejo po notranji Rusiji takorekoč skrivne fronte v osebah raznih anarhistov, ki naj zavratno z bombami ali s krogli podero najprej boljševiške poglavarje in njih pomagače, da se bodo čimprej zgrudili vsi boljševiki.

Za nemškim veleposlanikom sta postala žrtvi tega skrivnega boja v Moskvi sam Ljenin, ki je poglavar vse Rusije, in pa Uricki, minister ali ljudski komisar za notranje zadeve. Urickega je kroglu usmrtila, Ljenin je samo težko ranjen. Napadla ga je z revolverjem neka ženska, ko je šel z nekega delavskega shoda.

Zdi se, da je bil ta napad samo nekaka predigra za splošni naskok na boljševiške poglavarje. Kakor pravijo boljševiki, so osnovali Angleži in Francozi pod vodstvom angleškega konzula Lokarta v Petrogradu veliko zaroto. Boljševiške vojake in stražnike so podkupili. Tako so namepravali na določen dan vjeti ali pa pomoriti vse ugledne boljševike, ki sedaj vladajo. Mesto njih bi vpeljali vojaško diktaturo, to se pravi, par generalov bi imelo vso moč in oblast v rokah. Ti naj bi zopet začeli vojsko z Nemčijo in Avstrijo, kakor hoče ententa in tisti Rusi, ki niso zadovoljni z brestlitovskim mirom.

Toda zarota je bila izdana, preden je prišel njen dan. Vsa stvar se je naenkrat presukala. Krogle, ki so bile namenjene boljševikom, sedaj čakajo Angleže in njih pristaše. Na stotine so jih zaprli. Vdrli so

tudi v angleško poslanstvo. Kdor se jim je ustavljal, je bil ustreljen, med njimi več visokih angleških uradnikov.

Francozi in Angleži taje in groze. V Londonu zahtevajo, da morajo dati boljše-viki zaščitenje za umorne uradnike in morilce kaznovati, ostalim Angležem pa morajo dovoliti prost odhod skozi Finsko. Dokler boljseviki ne ugođe tem zahtevam, za toliko časa so Angleži zaprli ruskega poslanika v Londonu Litvinova. Najbrž bo nova vojna!

Z druge strani se slišijo glasovi, da so si boljseviki, kakor tudi ententa, zaroto najbrž res samo izmislili, da bi s tem postavili pred ljudstvom entento v slabo luč in opravičili svojo zvezo z Nemčijo, katero so že poklicali na pomoč in katera je že prodrla do Smolenska in Vitebska. Tudi se bodo boljseviki na ta način znebili angleških in francoskih poslanikov, kateri so jim silno na poti. Pa naj bo stvar tako ali tako, resnica je, da je boj med boljseviki in njihovimi nasprotniki privrel do skrajnih mej, ki se bo odločil v kratkem. A kako se bo odločil, nočemo prerokovati.

Samoodločba, kakršna ne sme biti.

Oh, to je pokveka, to »slavno« delo pikelhavbe in baronov! Mislimo na samoodločbo obrobnih ruskih dežel, ki so jih v Brestu Litovskem odtrgali od ruske zemlje. Zdaj pravijo, da ne vedo kam z njimi. Dežele naj se same odločijo. Ljudstvo ne more prosto govoriti, ker stoji za hrptom vojak. Sicer pa izprašujejo itak samo eno-odstotne nemške barone. In ti sedaj hrešče in si zbirajo svoje ljubljence za vojvode in kralje v imenu samoodločbe narodov.

Estonija in Livonija, ki ste po brest-litovski pogodbi ostali še ruski državi, toda pod nemškim vojaštvom, sta se po tej čudni samoodločbi maloštevilnih baronov odločili od Rusije. Nemčija je pomagala, da so se boljseviki v to vdali. Zdaj barantajo. Menda žele ti baroni združiti Kuro-nijo in Estonijo in Livonijo v eno deželo, v takozvani Baltik.

Na Finskem so bili hudi boji. Končno so se s pomočjo nemških čet odločili tako, da se je Finska za vedno odtrgala od Rusije. Sedaj ji je treba dati kako državno obliko. Pišejo, da se je »samoodločila« za monarhijo z enim ali drugim nemškim princem. Odločal je finski deželni zbor, ne pa finsko ljudstvo. Kako se je izvršila ta samoodločba, piše »Vorwärts«: »V (finskem) deželnem zboru, iz katerega so domalega pometli vse socialiste, je tehtnica (med republiko in nemško monarhijo) do zadnjega trenutka omahovala ter se je nagnila na korist monarhije šele, ko je ministrski predsednik izjavil, da postane monarhija na vsak način dejstvo, ako ne po sklepu deželnega zbora, pa po drznem činu armade. Šele to je dalo večino za monarhijo.«

Nam je pač vseeno, ali se ljudstvo onih dežel odloči za to ali za ono stran. Kjer je bolje zanje, tja naj gredo. Toda zna se zgoditi pri tej čudni samoodločbi, da je volja ljudstva čisto druga kot pa volja vsajajočih se baronov. »Vorwärts« pravi k temu: »Po sedanjih izkušnjah se da s pre-

cej veliko gotovostjo sklepati, da utegne biti to, kar prebivalstvo hoče, ravno nasprotno od onega, kar hočejo obsovaženi baltski baroni.« In če je tako, kaj pa potem? Ali naj bo v onih deželah takorekoč večno vojno stanje, ki bo z bajonetom krotilo nezadovoljno ljudstvo? Kako bo mogoče upati na sporazumni mir, ko vendar »vojni položaj ni tak, da bi nudil gotovo upanje, da bomo mogli entento končno prisiliti, da bi priznala nove oblasitvene razmere na vzhodu.« (»Vorwärts«)? In kaj, ko bi Rusija zopet stopila v vrste vojskujočih?

Res, ne moremo drugega reči: »Ne vedo, kaj delajo ti kratkovidni baroniči!«

Posvet na posvet.

Človeku bi se kar v srce smilili ti »ubogi« avstrijski Nemci, ko bi ne poznali njih hudobije, tako milo javkajo in tanejajo okrog Hussareka.

Dr. Hussarek zaenkrat ne more veliko poslušati teh nemških hinavskih vzdihovanj. Imel je ta teden dela čez glavo. Prišel je na Dunaj nemški admiral Hintze s svojim spremstvom, potem z juga bolgarski car in turški vezir ali kancler; nadlegovali so ga ogrski ministri, vrh vsega tega je imel še sitnosti s poslanci.

Zunanji nemški, bolgarski in turški gostje so imeli dolge pogovore s cesarjem in ministri. Poglavljali so medsebojne zveze, razpravljali tudi o novi Poljski in Jugoslaviji, baje so se tudi posvetovali o novem skupnem mirovnem poizkusu. Kaj več o tem nam ni usojeno vedeti!

Ogrski ministri so se zarili v jugoslovansko vprašanje. Na vsak način ga hočejo rešiti sebi v prid. Zato zopet kličejo k sebi bosanskega poglavarja Sarkotiča, da bi z njim »iztuhtali« kak pripraven način, kako bi Bosno spravili pod ogrsko krono. Zraven milostno izjavljajo, da so pripravljeni sprejeti tudi Dalmacijo, če ni drugače. Hrvatski ban Mihalović jim pri tem delu ni nič kaj všeč. Očitajo mu, da gre njim premalo na roko, a preveč pristašem majniške deklaracije. Vrh tega jih ne malo jezi, da se z Mihalovićem razgovarjajo o Jugoslaviji tudi na Dunaju. Zato vse poskušajo, da bi Mihalović odstopil. Mislijo že na prihodnjega bana, na dr. Škrleca ali na Unkelhäuserja, ki bo imel več smisla za mažarsko Jugoslavijo. Razen tega stoji tudi vedno na Dunaju, da se posvetujejo tudi z našimi ministri, kako bi zvarili skupaj uboge Jugoslovane. Ravno posebnega zaupanja nimamo v njihove pogovore! So »ta pravi« skupaj!

S poslanci je dr. Hussarek ta teden končal svoja pogajanja, ki naj bi omogočila jesensko zasedanje državnega zbora. Najbrž z izidom ni posebno zadovoljen. Čehi, Jugoslovani in nemški socialni demokratje ostanejo slejkoprej v opoziciji. Pridrúžili so se jim še Ukrajinci, Nemci in Poljaki drže za vlado. Kupili so jih z velikimi obljubami. Finančni odsek je že sklican, razen tega vojnogospodarska komisija in odsek za obnovev opustošenih ozemelj. Kdaj se zberejo vsi poslanci v državnem zboru, še ni določeno.

Svetovna vojska.

Na francoskem bojišču nadaljujejo Nemci svoj umik. Na belgijski fronti se umikajo na črto med mestoma Speru in Armentieres. Ob reki Scarpi so izgubili Nemci ozemlje v dolžini 15 km in globini 8 km proti mestu Cambrai. Južno odtod prodirajo Angleži proti novi nemški črti med Cambrai—St. Quentinom—Laon. Tudi ob reki Vesle so se morali Nemci umakniti in tako oddaljiti tudi severnozahodno od mesta Reimsa. Na celi črti vidimo torej počasen, a stalen umik, kje se bo končal, se ne da še razvideti; vsekakor je pričakovati do zime odločitve.

Na italijanski fronti smo utrgali Lahom par visokih gorskih grebenov v kotu med Švico, Italijo in Avstrijo. Na asijski planoti so francoske čete brezuspšno napadale, posebno močno so delovali zrakovplovci.

V Albaniji se je ustavilo naše prodiranje, da pripravimo vse potrebno za napad na Valono.

Na macedonskem bojišču so se tudi poživeli boji. Med sovražnimi četami se nahajajo tudi grške.

V Palestini se je pričel nov napad Angležev, pričakujejo tu večjih bojev.

V Rusiji se razvije kmalu nova fronta, ker so razmere med Anglijo in Rusijo vsled umora Lenina zelo napete. Čaka nas torej peto vojno leto v zimi! Ni li še dovolj trpljenja?

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

V ljubljanskega škofa se najbesneje zaganjajo sedaj nemški listi. Nemški alpski poslanci so v svojem sovraštvu celo sklenili, da mora vlada knezoškofa kaznovati s tem, da mu odtegne dohodke. Zakaj vse to? Zato ker se naš knezoškof javno in nevstrašno poteguje za lepšo in boljšo bodočnost svojega naroda, za katerega je sedaj že dvajset let v vsakem oziru najbolj neumorno delal in ker hoče naš nadpastir močno in trdno Avstrijo, v kateri naj bodo zadovoljni vsi narodi, ne samo eden. Nemci dobro vedo, da stoji danes ves slovenski narod — morda je semtertja kaka izjema — za svojim škofom, Nemci tudi vedo, da se do skrajnosti nesebični, požrtvovalni vladika ne bo dal tudi z grožnjami spraviti na pot krivice, odtod taka besnost. Treznejši nemški listi pa pišejo, da glede spoštovanja in apostolske gorečnosti noben drug škof v Avstriji ne zavzema tako visokega stališča kot ljubljanski.

Svoboda časopisja. Nemški državni tajnik Hintze je govoril dunajskim časnikarjem tele besede: »Mi v Nemčiji in v Avstriji se trdno držimo svobodnega časopisja, tudi pod pritiskom vojske. Javnega mnenja nočemo zatirati.« Ko je ljubljanski cenzor bral te besede, se je prijazno smehljajal.

Vlada išče davkov pri revežih — kje so pa vojni dobičkarji? Finančni odsek avstrijskega državnega zbora je bil sklican dne 10. t. m. Dnevni red je bil ta: 1. Vinski

davek, 2. davek na premog, 3. davek na sladkor (ki ga nič ni), 4. zemljiški in pridobitni davek. Mogoče se bodo pri pridobitnem davku kaj spomnili vojnih milijarderjev.

Poljske ljudske stranke so imele posvetovanje v Krakovu in sklenile, da zahtevajo za ves poljski narod samoodločbo in prost dohod do morja.

Češka duhovščina je imela 3. t. m. shod v Pragi in sklenila, da se strinjajo z vsem srcem s stremljenjem svojega naroda po svobodni češkoslovaški državi.

Hindenburg toži. Hindenburg je izdal oklic, v katerem toži, da sovražnik potem letakov in govoric zastrepnja javno mnenje na Nemškem. Grozi, da bo vsakdo zaprt, če bi količkaj govoril, kar bi podpiralo malodušnost, in kdorkoli sliši takega takega zabavljaka, naj ga postavi na sramotni oder in naj ga zaničuje. »Čuvaj se, nemška armada in nemška domovina!«

Španca je zaplenila eno nemško ladjo kot odškodnino za neki španski parnik, ki ga je potonil neki nemški podmorski čoln.

Greben jim raste! Ententa je bila vedno korajžna, vsej kazala se je tako celo takrat, kadar so njihovi vojaki najbolj navdušeno pete kazali. Sedaj pa, ko se Nemci že vedno umikajo pred silnim pritiskom močnejšega sovražnika, so postali še posebno zgovorni. Vsako priliko porabijo — da navaden zajutrek jim v ta namen prav pride — da povedo svoje misli, ki so pa vse preje kot osrednjim silam prijazne. Miru ne ho še, kakor se vidi, posebno odkar je Wilson naprtil vojaško dolžnost še nadaljnjim 13 milijonom mož.

Domače novice.

Kranjsko učitelstvo se bori za svoje življenje. 5. septembra se je zbralo v Ljubljani kakih 800 učiteljev in učiteljic s cele Kranjske. Imeli so shod v Mestnem domu, na katerem so zahtevali, naj jim takoj izplačajo v državnem zboru sklenjeno doklado, sicer se prične 15. septembra splošen štrajk; zakaj ob sramotni mesečni plači 83 kron danes, ko 14-letni fantalini zaslužijo po 150 kron na mesec, absolutno ni mogoče živeti. Na shodu, ki je bil sicer prepovedan, sta govorila med drugimi tudi dr. poslanca dr. Lovro Pogačnik in Gostinčar. Učiteljsko demonstracijo pred deželnim dvorcem so policaji preprečili. Toda deželni odbor se je kljub temu ustrašil ter sklenil s 1. oktobrom izplačati učitelstvu deželne in državne doklade. — Da, če primerjamo, kako je deželni odbor razsiral denar na Robežu in v dvorcu, učitelje pa pustil stradati, potem ne moremo najti primerne besede za to Šusterskičovo početje.

Nemci beže iz Ljubljane. Po celem jugu dobroznana Mahrova trgovska šola v Ljubljani s prihodnjim šolskim letom preneha, ker je Mahr hišo prodal. Govori se tudi, da je na prodaj Kazina in več drugih nemških hiš.

Čudno postopanje. Veliko pozornost in zbežnost je zbudilo v zadnjem času poslopanje zavarovalnice »Assicurazioni Generali« pri požarnih škodah. Pripetilo se je, da je nekemu posestniku v Vižmarjih pogorelo neko poslopje, ki so ga zažgali vojaki pri igranju s svetlobno granato. Posestnik je naznanil požar pri »Assicurazioni Generali«, kjer je bil zavarovan že nad 30 let, s prošnjo, naj mu izplačajo zavarovalnico. Toda zavarovalnica ni hotela izplačati, češ, da je bil požar povzročen po vojnem dogodku in da torej nima dolžnost plačati, temveč posestnik naj terja vojaško oblast za odškodnino. Vsa javnost najostreje obsoja to grdo postopanje bogate tuje zavarovalnice. ki si je na Kranjskem prislužila že precej milijonov, posebno ker je jasno, da to ni mogoče smatrati kot vojnega dogodka,

čeprav so — kakor slišimo — sodniki v tem oziru različnega mnenja.

Kneippovo zdravilišče v Kamniku je kupil veletovarnar Karol Pollak iz Ljubljane.

Ogenj je uničil dne 5. t. m. gospodarska poslopja posestnika Krajca v Starem trgu pri Ložu.

Poročil se je na Brezjah c. kr. polkovni zdravnik dr. Matej Justin, doma iz Hraš pri Lescah, z gđc. Amalijo Bulovec iz Radovljice.

Umril je v Ljubljani dne 3. septembra g. Janez Kurač, c. kr. mornariški župnik, doma iz Zabnice pri Škofji Loki. Svoj čas je bil spremljevalec pokojnega prestolonaslednika na njegovih potovanjih po Aziji.

Začetek šole v uršulonskem zavodu v Škofji Loki bo v torek, dne 17. septembra po sv. maši ob 9. ure. Oglasi se je dan poprej pri samostanskem predstojništvu.

Svarilo. Dogodilo se je že večkrat, da se je kdo zoperstavil vojaškim stražam in patrujiam, ki stražijo blago na železnicah, ali da se ni pokoril odredbi vojaških straž ali njih klicu. Vojaška straža je bila primorana, rabiti orožje. Z ozirom na svarila, ki so na kolodvorih nabit, se občinstvo opozarja, da imajo straže, ki so v železniški službi, vse pravice in doiznosti vojaških straž. Ako se ji kdo zoperstavi ali celo dejansko v bran postavi, je straža dolžna, nastopiti odločno in če treba, rabiti tudi orožje. Kogar bi straža pozvala, ta naj takoj obstoji, ker je sicer njegovo življenje v nevarnosti, ter naj se brez ugovora pokori nje odredbam.

Iz Preske. Marijina družba v Preski vdanu vabi k proslavi dvajsetletnice svojega obstoja, združeno hkrati z dvajsetletnico presvetlega knezoškofa dr. Ant. B. Jegliča ter šestdesetletnice lurske božje poti. Vrši se v nedeljo, dne 22. septembra 1918.

Pri Sv. Gregorju priredi slov. kat. izobraževalno društvo v nedeljo, 15. septembra, ob 3. popoldne gledališko predstavo. Dekleta bodo uprizorile dve saloigri: »Čašica kave« in »Pri gospódi«. Vabimo k obilni udeležbi.

Umril je na Dunaju v vojaški bolnici posestnik Jakob Intihar iz Bločič, grahovske fare. Doma pa mu je umrla žena ter zapustila štiri nedorasle otročiče.

Gledališko predstavo priredi v nedeljo, dne 15. septembra na Vrhniki v »Društvenem domu« kat. društvo rokodelskih pomočnikov v Ljubljani. Spored je: 1. Govor. — 2. »Cevljarska vajenca«, kuplet. — 3. »Dva gluha«, burka. — 4. »Dva nočna čuvaja«, burka. — Začetek ob pol 5. popoldne. Predstava se bo vršila v korist vojnim invalidom-članom kat. društva rokodelskih pomočnikov.

Pregledovanje vojašiva v zaledju. Pregledovanje vojašiva v zaledju se je pričelo 2 t. m. in bo trajalo do konca oktobra.

Zadušil se je v svoji spalni sobi posestnik in krčmar Andrej Praprotnik v Gornjem Logu. Požar v sobi je bil povzročil s pušenjem tobaka.

Kdo vé: 1. o Barliču Alojziju iz Banovca, ki je služil pri pp. št. 17, 2. komp., voj. p. 32. Pogrešan je od oktobra 1914 iz Galicije. Sporoči naj se Martinu Barbiču, v Hrasteh št. 12, p. Sv. Križ pri Kostanjevici. — 2. O Janezu Tomcu, ki je služil pri 27. domobr. pp. in pisal zadnjič iz Budimpešte marca 1915. Naj se sporoči Ani Tomci, Zvirkovrh pri Metliki na Dolenskem. — 3. O Francetu Čuden iz Gorjuš. Odšel je avgusta meseca 1914 v Galicijo in se ni več oglašil. Naj se sporoči Jeri Čuden, Gorjuše 62, p. Boh. Bistrica.

Razne vesti.

Nemiri v Beljaku. Beljačani so se naveličali stradati, zato so si pretekli teden sami oskrbeli aprovizacijo. Tri do štiri tisoč se jih je valilo po beljaških ulicah, pobijali in ropali so po izložbenih oknih, kjer je bilo kaj vzeti, udri so tudi v klavnico, kjer so pobrali zalogo masti, slanine in suhega mesa. Beljaške ženske so šle celo na kolodvor ter se postavile pred brzdovlak, da ni mogel naprej, tako da so mažarski vojaki, ki so se vozili z brzovlakom, šele z orožjem dobili prost izhod s kolodvora. Demonstranti so oropali tudi skladišče za moko, tako da je ostal Beljak brez moke. V mestu so vojaško posadko pomnožili, na ljudi pa niso streljali, temveč so se poslužili bolj ne-

dožnega sredstva — pripeljali so požarne brizgalne ter brizgali na ljudi, da bi tako nekoliko pogasili njihovo bojno navdušenost. Množica je odgovarjala s kamenjem.

Mažarski otroci so se mudili letos na počitnicah v Lovranu. Tamošnji prebivalci so dobili o mažarski vzgoji in oliki silno čudne pojme. Tudi za snago Mažari niso ratančni. Odlikuje jih menda le silna oholost in prevzetnost.

Rakev za jajca. Z Moravskega poročajo, da je prišel te dni v Znojim neki kmet k tamošnjemu pogrebному zavodu, da kupi rakev. Odgovorili so mu: »Rakev boste dobili, ali zanjo morate prinesiti jajca.« Kmet se je razjezil radi tega, ali pomagalo mu ni nič, ker rakev mu niso hoteli dati brez jajec. Moral je iti na glavarstvo, ki je odredilo, da mora dobiti rakev brez jajec proti navadnemu plačilu.

Meter sukanca nad 10 vinarjev. V Budimpešti so aretirali Žida Morica Proisacha, ki je zahteval za 432 metrov sukanca 44 kron, to je za 1 meter nad 10 vinarjev.

Grozen vihar je divjal v južnogrškem mestu Zenta. Podrl je cerkev, odnesel celo vrsto streh, cirkus je plesal po zraku in več ljudi je izgubilo svoje življenje.

Roparske tolpe se pojavljajo v Nemčiji. Ponoči napadajo celo vlake ter jih oropajo. Pred kratkim so tako tolpo severno od Kolina po dolgem boju premagali in spravili na varno.

Gluhonemi letalci. Iz Newyorka javljajo, da so v Ameriki začeli zbirati letalski zbor samih gluhonemih. Več strokovnjakov je ugotovilo, da se morejo gluhonemi letalci najbolje kretati v višjih zračnih sferah.

Dopisi.

Iz Mošenj. Po smrti šele prav cenimo vrednost zaslužnih mož. Tudi mi Mošenjčani župnika Tipina in njegovih zaslug ob življenju nismo dovolj ceulili. — Iz lastnega je nabavil cerkvi elegantna okna, ličen križev pot, imenito spovednico, originalen kristilnik, več kipov in umeten antependij z vezeno sliko zadnje večerje. Ob birmovanju so škof povdarjali, kako okusno je izpeljal vse, česar se je lotil v cerkvi. — Jaz se pa hočem spomniti njegovih zaslug na izobraževalnem polju: ustanovil nam je društvo. Že je napravil načrt za krasni društveni dom. Bil bi to kras Mošnjam. Pa nekateri so rekli: »Imaš velikansko gospodarsko poslopje. Ker si dal vse polje v najem, ti stoji to prazno. Skedenj spremeni v dvorano, in dom je tukaj. In zgodilo se je. Skedenj je dobil krasen strop in osem velikih gosposkih oken. Iz tržiške predilnice je prišlo 1 voz platna za zastor in kulise. Slikar Pradaška se je nekaj časa sukal po dvorani in imeli smo krasen oder. Župnik in organist sta par tednov eksercirala našo mladino. Prišla so vabila. Na veselico smo šli. 100 novih stolov je bilo v dvorani. Vse smo zasedli. Noč je bila zunaj. Znotraj je bil dan. Polno električnih žarnic je namreč obsevalo lica mladih igralcev. Tako je bilo v času veseloigre. —

— Naj povem še, da se zdi v dvorani cele dni taktira s cenci. Vrabci na hodijo skozi ubita okna pobirat desetino. Pa tudi ta prozaična igra bo minula. Naši bodo godli in peli v dvorani. Novi zastor bo še lepši kot prejšnji. Rešev oče so pridelali dovolj lanu lani. In slikar Pradaška ni umrl ves; zapustil je slikarja-sina in barve dovolj in čopiče na izbiro. Dokler je pa vojska — te kratke dni — se pa moramo tudi v lepih Mošnjah grenko držati.

Koprivnik v Bohinju. Na Gorjušah je dne 1. avgusta začelo na Mišelevem vrhu pri Skincincu goreti. Ogenj se je razširil tudi na

Zaleharja. Gorelo je tako naglo in silno, da niso mogli ničesar rešiti. Pri Zaleharju je zgorelo okoli 3600 kron denarja, prešič in dva jarca. Ostalo jim je samo toliko obleke, kar so je imeli na sebi. Ravno so bili pospravili seno, žito, otavo — pa je vse zgorelo. To je strašen udarec. Dobri ljudje, pomagajte — nesrečnim!

Iz Spodnjega Otoka. Kakor v okolici, tako se je izvršilo tudi v naši vasi nekaj tatvin. Enega osumljenega člana nadležne družbe je orožnik prijel na Brezjah. — Lani je bilo pri nas mnogo sadja — tudi za mošt. Letos ga bo še za otroke premalo.

Iz Dobrega polja pri Otočah. V Vanini na Laškem so pokopali 28. junija tukajšnjega rojaka 19letnega Franceta Bernarda.

Podgraje. Dne 4. septembra 1918 je umrl v Kuteževem pri Ilir. Bistrici č. gosp. svetnik Štefan Jenko, vikar v Podgrajah, sedaj v pok. Pokojnik je bil rojen 20. decembra 1843 na Jami v župniji Mavčiče pri Kranju. V duhovnika je bil posvečen 21. decembra 1867. Bil je nad 51 let kot duhovnik v službi. — Gospod Štefan Jenko je služboval eno leto v Truškah, dekanija Kerkavce, 5 let kot kaplan v Jelšanah in 42 let kot vikar v Podgrajah. 30. julija letos je stopil v pokoj. Popraviti je dal župnišče, sezidal cerkev v Kuteževem in kapelico lurske Matere božje. Ob nastopu službe cerkev ni imela nič denarja. Tekom dolgoletnega službovanja v Podgrajah je izprosil od ljudi ogromno vsoto denarja. Pokojnik je bil zelo skromen, usmiljen do revežev in ponižen duhovnik. Mnogo denarja je volil v svojem testamentu za dobre namene. Več tisočev je poslal za misijone od svojega denarja. Pogreb je bil v petek, dne 6. septembra. Bodi mu blag in trajen spomin pri sobratih v Istri in na Kranjskem in pri vernikih, med katerimi je deloval.

Novice od Soče.

Poštni urad **Renče** (pri Gorici) je zopet odprt od 5. avgusta dalje, in sicer za pisma, časopise in denarne pošiljave.

Slavno poštno ravnateljstvo v Trstu bi opozorili na slabe poštne zveze v Brdih. Ceste imamo tako lepe, pošta pa tako redka! Preide tudi več dni, preden dobimo pošto. Če se uradni spisi zakasni, je kriva pošta. Pravično bi bilo, da bi se poštнім selom zvišala nagrada. Sedanja komaj zadostuje za črevlje, ki jih poštni sel strga po dolgi in ostrici cesti.

Birma na Goriškem bo tudi meseca oktobra, in sicer: dekanija Visco in Fiumicello od 6. do 13. okt.; dekanija Ločnik, Biljana in Kojsko 16. okt.; dekanija Černice od 20. do 23. oktobra.

Zap. Brda. Vse naše življenje se suče sedaj okoli aprovizacije, ki pa je zaspala. Ni nam znano, je li drugod tudi tako, ali samo pri nas? Vsak teden se vozijo dan na dan ljudje od tu na Kranjsko po živež. Drugi gredo v Italijo, kjer za visoko ceno kaj izprosijo. Pa marsikdo pride domov prazen, jezen in lačen, ker mu orožniki nabrane dragocenosti zaplenijo. Pomislimo le to-le: Revež doma nima živeža, družina je velika, umreti še ne mara za lakoto, aprovizacija nima nič... tedaj je prisiljen iskati drugod. Ali naj morda čaka mane iz nebes? Pa ne samo reveži, vsi stanovni trpe pomanjkanje in so prisiljeni iskati živeža pri dobrih ljudeh. Ko niso hoteli neki ženi dati dovoljenja za potovanje, je rekla: »Doma imam šest otrok, ki nimajo kaj jesti! Čemu nas pustite, da počasi umiramo?« Tu pa tam se poslovi že marsikdo iz sveta, ker nima kaj jesti. Po najnovejšem oklicu ministra za prehrano bodo na vse, ki hodijo drugam iskat živeža, še bolj strogo pazili. Prav je, naj prekupe in špekulante z živežem le strogo kaznujejo, a potrebne kaj puste v miru. Sicer bi pa tudi radi vedeli, kam gre zaplenjeno blago? Ali niso morda nekateri obogateli od tega? — Pa nas tolažijo z novino! Ali prvo so mnogi že porabili, druga bo za par mesecev, če je ta tovari ne pokradejo, tako da za zimo v marsikaki hiši ne bo niti subega stebra. Rekvizicije še niso preklicali; ta tovari so tudi vedno na delu, tako da so kmetje prisiljeni stražiti krompir ali koruzo cele noči.

Toda kaj pomaga? Revež straži na enem koncu svoje njive, tat krade pa na drugem koncu. — **Obnovitev** gre tudi rakovo pot! Upali smo, da bodo pred zimo naša podrtja domovja vsaj deloma in nekaj popravljena — pa zastoj! Godi se nasprotno! Hiše se vedno bolj rušijo! Le tupatam je izmed sto hiš ena ali druga tako srečna, da je popravljena. Ko sem neki dan pobožno bral — in to v čisto slovenski občini — furlanski (!), italijanski, nemški in (nazadnje!) slovenski oklic naše armade, ki slovesno zagotavlja, da nam bo sedaj pomagala obnoviti porušene domove, se oglasi neka ženica zada: »Gospod, tisto tam pa ni res!« Pa pustimo vse »besede!« Skrbi nas, kaj bo z nami, ko pritisne mrz — in to ni daleč! Vsaj so naše barake kakor rešeta, okna, vrata so napravljena le za silo, morda samo iz platna, papirja itd. In v teh stanovanjih naj se grejejo starčki, otroci in bolniki, ki vsem manjka potrebne obleke, odeje itd.! Res ne umemo, kaj mislijo »od zgoraj!« Bi se nas morda radi iznebili? — **Šole** so se začele s 1. septembrom, pa ne povsod. So vasi, ki imajo veliko število otrok za šolo, pa pouka še ne bo, ker ni šolskih prostorov ali manjka klopi. Pa bi napravili za šolo barake, ki kdo misli. Toda preden dosežeš, da ti postavijo barako, moraš deset- in desetkrat obletati razne urade ter trkati na različna vrata in srca! Pa si misliš: Dobro sem opravil, in gledaš že v duhu lično barako; toda mine en teden, mineta dva, trije, barake pa še ni! Če hočeš kaj imeti, moraš znova začeti. Težave so tudi, če treba napraviti nove šolske klopi! Ne gre in ne gre! Ni desk, ni žreblice, ni mizarja itd. — Kjer so **porušene cerkve**, nameravajo tudi napraviti barake za službo božjo. Ampak, če hočeš imeti tako barako, moraš biti nadležen, usiljiv, težak na cente, ne smeš odnehati, ampak poskusiti vse kluke. »Težave so velike«, pravi večkrat neki gospod, pa upajmo, da jih prebijemo.

Gospodarski del.

Žitni monopol.

(Načrt za dobro in varno gospodarstvo.)

Precej se govori, da misli avstrijska vlada napraviti monopol za žito, to je vzeti vsjo žitno kupčijo v svoje roke, podobno, kot je napravil svoje dni egiptovski faraon ob času premodrega Jožefa. Želcti je, da se vprašanje med ljudstvom od vseh strani dobro osvetli in prerešetajo dobre in slabe strani žitnega monopola, da se ne bo ponavljala pri morebitni novi napravi zopet taka množica kozlov, kot nam kažejo svoje roge pri sedanjem vladnem vojnoprometnem zavodu. Za danes naj prinesemo načrt, kot ga je predlagal l. 1915. mlinar Vincenc Till v Bruku ob Muri na Štajerskem.

Leta 1848. je predlagal dr. Iv. Kudlich, da naj se odpravi tlaka. Namen predloga je bil, da osvobodijo kmeta težkega jarma tlačanstva in ga naredi neodvisnega. Veliko in splošno je bilo vriskanje kmetov, ker so se rešili odvisnosti grajščakov in valptov, a ni trajalo dolgo.

Že čez nekaj let so sprevideli kmetje, da jim svoboda ni prinesla pričakovane sreče in zadovoljnosti in da se je njihov položaj slabšal od leta do leta. Mnogi so prišli celo do prepričanja, da se v sedanjih izpremenjenih razmerah sploh ne bodo mogli držati, ampak da bodo morali kmalu zapustiti podedovano domačijo.

Pod pritiskom tlačanstva so živele družine stoletja na isti domačiji, nezadolžene ali zelo malo zadolžene in zdaj pod svobodnim solncem rastejo dolgovci od leta do leta, in to brez vsakega upa, da bi prišel kmet kedaj v varno pristanišče, kjer bi se mu ne bilo bati dolgov. Kaj je neki vzrok tega razočaranja?

Dr. Ivan Kudlich je bil pri svojem predlogu pozabil na to, da grajščak ni zahteval od kmeta le desetine in tlake, ampak da ga je na splošno tudi skrbno varoval. To varstvo je bilo za preprostega moža nujno potrebno. Grajščak je stalno gledal na to, da niso bili

njegovi kmetje oškodovani in ogoljufani, skrbel je za to, da so bile cene za žito in živino vedno primerne — zabranjeval je previsoka zahteve služinčadi — prepovedal nepotreben luksuz (potravnost). Če je prišel v vas gostilničar, mesar, mlinarski pek in je osleparil kmeta pri nakupu vina, živine ali žita, tedaj je bil grajščak tisti mož, ki je dal sleparja privezati po dolgem na klov in mu korenito izprašiti hlače. In ta preprosta procedura (postopek) je delala čudeže.

Če je prišel kmet v stisko vsled požara, goveje kuge, slabe letine, bolezni itd., je bil zopet grajščak tisti, ki mu je pomagal preko hudega časa.

Odprava tlake je oropala kmeta tega velikega in važnega varstva, kmet je bil sicer prost valptovega biča, ni pa bil zavarovan pred veliko trumo ljudskih izsesalcev, oduroških vampirjev, ki so prežali samo na to, kako bi pripravili nevednega kmeta v škodo in ga izkoriščali na sto raznovrstnih načinov. Iz poštenega in neizkušnega tlačana je postal suženj lenuharske kaste, ki je ponajveč tujega, nemškega ali laškega rodu, s pomočjo pijančevanja tirala naš nesrečni ljud v pravni in gospodarski propad.

Prezanimivo bi bilo zvedeti, koliko kmečkih posestev je bilo v raznih avstrijskih deželah po sili prodanih od leta 1800. do 1850. (dokler je bila še tlaka) na eni in od l. 1850. do 1900. (po odpravi tlake) na drugi strani. Rezultat (končni izid) bi bil strašen. Na Gornjem Štajerskem je bilo pred 50 leti še 17.000 kmetij, danes jih ni niti 10.000 več.

Ker je napravil leta 1848. pri odpravi tlake napako ravno tako predlagatelj kakor tudi vlada in ker kmet še do danes ni dobil nikakega nadomestila za nekdanje varstvo pod grajščaki, zato je danes že skrajni čas, da se nadomesti, kar je bilo zamujeno. Da mora kmet dobiti tako varstvo, do tega prepričanja so prišli danes pač že vsi stanovni, a predlogi, kako naj se kmet zavaruje in kako naj se zasigura proizvajanje živil za vse ljudstvo, se močno razlikujejo med seboj. Nekaj časa so mislili, da je carina pripravno sredstvo za to. A vojna nam je pokazala, kako brezkoristen da je ves carinski sestav. Brezvestno oduroštvo, ki se uganja sedaj v prometu z živili po vesoljnem svetu (a malokje huje nego pri nas) in tira že cele ljudske sloje vsled bede v obup, kaže prav jasno, da je ves sedanji sistem (sestav, uredba) za preživljanje ljudstva napačen, za nič. Sedanje razmere nam pa kažejo tudi pot, ki vodi k odpravi. Vse cene živil in drugih potrebščin, obleke, obutve, so šle v neznaniki meri kviku in kaj je s soljo in tobakom? Cene obeh teh važnih pridelkov so ostale skoro vedno enake, ravno tako njuna kakovost (dobrota — tobakarji bi danes gotovo viharno protestirali tej trditvi); to dokazuje, da spada preskrba ljudstva z živili in drugim važnim blagom v roke drž. ž. v. (a nikdar ne v roke brezvestne židovske birokracije, ki danes pri različnih centralah špekulira v korist svojemu žepu; pač pa bi bila imela država organizirati nakup in prodajo blaga potom prostovoljno ustanovljenih zadrž. g., ki jim je pri srcu blagor ljudstva in ki tudi razumejo poslovanje blaga, s katerim bi imele opraviti, in da je pred vsem **prehrana ljudstva državna zadeva, ki se ima odvzeti zasebni špekulaciji.**

Prvi in najvažnejši pogoj za sigurno prehrano ljudstva je proizvajanje živil v lastni deželi. Za to pa je odločilno vprašanje cene. Če niso cene s proizvajalnimi stroški v popolnem soglasju, potem ni mogoče proizvajati; proizvajanje popolnoma preneha ali se vsaj močno omeji (to se je zgodilo v obilni meri v naši monarhiji vsled budalosti maksimalnih cen za krušno žito, katehrih pa niso posnemale cene za repo, korenje, usnje, olje, obleko itd.). Cenejša ponudba izomestva ne sme vplivati na cene domačih pridelkov. Naše cene za žito in živino ne smejo biti mednarodne, ampak morajo biti vedno narodne, ker so taki tudi proizvajalni stroški. Žito in živina, ki smo ju sami pridelali, ne smeta biti blago svetovne trgovine, ampak naša hrana in naša zadeva je in mora biti določitev njune vrednosti. Želja po cenem žitu in mesu iz Amerike, ki smo jo tolikrat slišali, je brez

podlage. Vsak ima lahko ceno žito in meso — toda v Ameriki.

Da dosežemo izdatno in zagotovo proizvajanje živil v naši državi in da jih zamoremo konsumentom sleherni čas preskrbeti poceni in dobre kakovosti, bi bilo postopati tako-le:

1. Vse žito, kar bi ga pridelal kmet nad lastno potrebo, naj bi oddal naravnost vladi. V vsakem mestu, kjer je okrajno sodišče, bi se prevzemalo žito vsak teden ob določenih dneh. Ravno tako tudi klavna živina.

2. Cene določi vlada v sporazumu s kmetovalci vsako leto posebej.

3. Svobodna kupčija z žitom in klavno živino se odpravi tako v domači deželi kakor tudi čez državne meje in je izključno stvar države.

4. Vlada plača oddano žito in klavno živino s posebnimi nakazili za žitce, ki gredo za štiri mesece brezobrestno v promet, potem pa jih plača država z gotovim denarjem. Kmet lahko porabi te nakaznice za plačevanje davkov.

5. Krušno žito se odda v mlev zasebnim mlinom, ki pa morajo vrniti moko in otrobe, ki se prodajo strankam. Kruh peče država v državnih, s stroji oskrbljenih pekarnah.

V mletev moka in peko kruha, ki ga potrebuje kmet sam, se država ne vtika; dovoljeno pa je poljedelcu, da zamenja v državnih pekarnah svoje žito za moko ali kruh. (Kmetovalcem bi silno dobro služile mlinarske in pekarske zadruge, ki naj bi jih jeli ustanavljati, čim prej to dopuste vojne razmere. Koliko truda bi si prihranile gospodinje, koliko manj drva bi se porabilo in kruh bi bil lahko boljši in cenejši!)

6. Klavno živino bi zbirali v velikih klavnica, in jo dobro gleštali. Suho živino treba najprej spitati (danes dela vojaštvo ravno narobe: spitano živino spravi najprej ob polovico žive teže, nato šele se zakolje).

Živina se kolje v državnih reziiji (upravi), mesarji pa dobe meso za prodajo na drobno, da ga prodajajo ljudstvu pod strogim nadzorstvom.

7. V državnih prodajalnih bi se prodajala tudi krmlila, kot ječmen, oves, koruza itd. po določenih cenah. Po potrebi in želji kmetovalcev in konsumentov bi se utegnili razširiti promet tudi na druge kmetijske pridelke.

H gorenjim predlogom je treba pripomniti sledeče:

Danes obstoji kričeče nesoglasje med proizvajalnimi cenami za žito in živino in med njuno prodajno ceno. To provzroča kmetu zgubo, ki se množi leto za letom, tako dolgo, dokler ne dogospodari. Po zatrevanju profesorja Kožčani so narasli knjiženi dolgovi avstrijskih kmetov izza leta 1848. Že nad 7 milijard kron (pred vojsko nas je pretresel mrab ob takih številah, danes so nam nekaj vsakdanjega nalik izkaznicam za kisló zelje in marmelado).

Dalje niso v pravem razmerju cene žita in moka, tudi o kakovosti moka se je dalo pred vojno marsikaj reči (danes smo veseli, če jo imamo, pa naj si bo kakršna hoče), slednjič je zelo veliko nesorazmerje med ceno moka in kruha. Krušne cene so tako visoke, da žitne cene domala prav nič ne vplivajo na krušne cene.

Teh velikih neprilik je kriva največ mednarodna cenitev žita in živine. Nadaljno krivdo nosi zelo pomanjkljiva mletev žita in slednjič v najvišji meri nedostatno proizvajanje kruha.

Ako se določi cena žitu in živini tako, kot jo zahtevajo proizvajalne razmere v domači državi, pride kmet takoj do urejenih življenjskih razmer. Ako odda vlada žito zasebnim mlinom v mletev, morajo se le-ti primerno urediti in tozadevne pomanjkljivosti odpadejo pri prici. Državne pekarske slednjič bi prav bistveno znižale neznansko visoke upravne in prevozne stroške za kruh.

O teh stroških lahko rečemo, da stane n. pr. 100 kg pšenice 24 K¹ in lepa bela moka 36 K; iz nje napeče pek 4200 žemelj po 30 g in dobi zanje, po 4 v kos, 168 K. Četudi da prekupcem popusta 20 do 25 odstotkov, vendar dobi še vedno 126 K, torej, ker ga stane

moka 36 K, čistih 90 K brutto-preostanka pri eni vreči moka. Štroški za peko znašajo okrog 25 K.

Pri hlebcih stvar ni nič boljša, kot veliki peki morajo pri sedanjem negospodarskem (neracionalnem) poslovanju plačevati 25 odstotkov od oddajne cene za dovoz kruha in 25 odstotkov malim razprodajalcem; tako gre cela polovica kruha v zgubo. Pri državnih uprav bi dobila vsaka pekarna v oskrbovanje svoj neposrednji okoliš ali rayon in bi se na ta način znižali prevozni stroški gđ 25 na 10 odstotkov in prodajalci bi bili zadovoljni z 8 odstotki, ne pa s 25 odstotki, kot so jih imeli doslej; saj daje država za prodajo tobaka tudi samo 10 odstotkov.

Ta prihranek s pomočjo državne uprave je tako velik (g. Till gotovo misli, da v teoriji, kajti v praksi ravno državna uprava vsako malenkost neskončno podraži s svojo nerodnostjo), da bi se ne dala doseči z njegovo pomočjo samo popolnoma zadovoljiva cena za kmetovo žito, ampak da bi bila tudi cena kruha vkljub temu nižja od današnje in razen tega še kruh znatno boljši. Ravno to velja za meso. Stroški in dobički mesarjev so mnogo previsoki in jih je treba znatno znižati.

Iz tega se razvidi, da samo vpeljava državnega monopola za žito, kot ga zahtevajo od mnogih strani, ne more doseči svojega dobrega smotra. Državni monopol bi pomagal samo kmetu, konsumentu pa bi bil v škodo, ker bi peki izrabili zvišane žitne cene svojevoljno v to, da bi še bolj podražili kruh, nesoglasje bi bilo še hušje, ljudsko vznemirjenje bi bilo upravičeno in na dnevnem redu. Zato morajo žitne cene iti kvišku, krušne cene pa ob enem navzdol! Z državnim sodelovanjem in z napredkom in izboljšavami v obrtih, posebno v pekarnah, se dá to lahko doseči.

Razmerje do Ogrske se slika pogostoma kot nepremostljiva ovira, kar pa ni v resnici. Ogrska je dežela, ki skoro vsako leto pridelava več žita nego ga potrebuje, zato mora žito in klavno živino izvažati. Avstrija zamore ta preostanek skoro vedno porabiti. Ako vzame ogrska vlada promet z žitom in klavno živino ravno tako v roke kakor avstrijska, potem se ne bo težko sporazumeti o dobavi. Tudi določitev cen ne bo delala težav.

Kako dobavlja in plačuje Avstrija žito svojih kmetovalcev, to je Ogrom vseeno, ravno tako pa tudi nas ne briga, kako postopa Ogrska. Za Ogrsko bi bilo velike važnosti, da prodava svoje izobilje na žitu in živini Avstriji in mi jih radi sprejmemo, dokler ni pokrita naša potreba. Če ima pa Ogrska še več žita, potem mora ta preostanek prodati na svetovnem trgu, in sicer po svetovni tržni ceni.

Svetovna tržna cena služi zato tudi lahko kot merilo za ceno v vmesnem prometu, in sicer na ta-le način: Recimo, da potrebuje Avstrija 10 milijonov kvintalov pšenice v nakup, Ogrska pa da ima 14 milijonov kvintalov preostanka na ponudbo. Svetovna tržna cena, vzemimo, bi bila v septembru 18 K, dosedanjina carina 6 K 30 vin, naj bi ostala še zaneprej in Ogrska bi prodala Avstriji polgama 10 milijonov kvintalov pšenice po 24 K 30 vin, od avstrijske mejne postaje. Pšenica mora biti zdrava, čista, suha, melirana, rdeča pšenica bi bila za 50 vinarjev dražja.

Ako izjavi Ogrska, da ne more oddati 10, ampak samo 6 milijonov kvintalov pšenice, potem kupi naša vlada daljne 4 milijone kvintalov kje drugje na svetovnem trgu in naša potreba je pokrita.

Ravno tako bi nakupovali rž, ječmen, oves, koruzo. Zasebni promet ali kupčija s temi produkti popolnoma preneha, ravno tako promet z moko. Ogrska se bi smela več pošiljati v Avstrijo moka, ampak le žito, ker hočemo dati tudi mi posla svojim mlinom in potrebujemo otrobov za svojo živino.

Ugovor, da potrebuje Ogrska odjemalcev za fine vrste moka, ne velja; ako se namreč ogrski mlini primerno zboljšajo, zamorejo napraviti iz 100 kg pšenice 70 kg finega izvlečka (Auszug) in še nadaljnih 10 kg čedne krušne moka. Na ta način močnati izvleček ne pride v ceni višje kot sedanja moka za kruh. Ljudstvo bo imelo potem pač lepši in boljši kruh.

Ne bilo bi, treba zidati velikanskih žitnih skladišč; vse žito bi se poslalo takoj v dotične

mline, pivovarne, tovarne za špirit itd., kjer imajo že tako in tako dovolj velika skladišča.

Poraba živil je v resnici celo leto enakomerna; le špekulacija, borzna igra in podobne sleparije so dandanes krive, da nastajajo v prometu velike razlike in valovanja, da se po kaže danes veliko pomanjkanje, jutri pa navidezno velika preobilica istega blaga.

Zelo važno bi bilo v svrhu ljudske prehrane, da bi bilo v deželah pri začetku nove žetve še za kake štiri mesece starih zalog, da bi ne bilo treba boječ pričakovati nove žetve in živetitakorekoč od rok v usta. Do začetka decembra ali januarja naj bi zadostovale stare zaloge.

H koncu naj še omenim, da državne cennitve za žito in živino ne smemo smatrati kot nekako varuštvo ali oskudovanje kmetov, ampak kot neposredno varstvo njegovo pred oškodovanjem in izkoriščanjem po sedanjih prometnih razmerah. Država ima največji interes na tem, da stoji kmečki stan pokonci, da je premožen. Samo one države, ki imajo urejeno poljedelstvo, ki ga negujejo in varujejo, so dovolj močne, da odbijejo vsakega sovražnika. Država mora v interesu celega ljudstva in v svojem lastne interesu ohraniti in zboljšati kmečki stan; to lahko stori, ako sama določi pravo ceno kmetijskim pridelkom in zabrani odiranje kmeta po sedanjih vmesnih trgovini. Edino pravo načelo je, da najpotrebnejša ljudska živila ne smejo biti predmet prostespekulacije ali celo dobičkaželjne igre, kaj se je najbolj jasno pokazalo v aprovizijskih težavah sedanje svetovne vojske.

Nobena država ne sme prepustiti vsega ljudstva samovoljnemu odušterju in nobeno ljudstvo ne sme tega odiranja trpeti še naprej.

To so misli in načrti g. Vincenca Tilla iz junija 1915. Gotovo je v njih teoretično marsikaj dobrega in zdravega, a ravno sedanje razmere, v katerih je Tillov načrt že močno urenjen, so nam grozna ilustracija, da ni vse zlato, kar je državno in da še nikdar nismo bili v tako strašni prehranjevalni bedi, kakor danes, ko je prevzela aproviziacijo državna birokracija v svoje nerodne roke.

Kaj mislite drugi o tej stvari?

Gospodarska obvestila.

Poljske straže. Izšla je ministrska naredba, ki določa, da morajo vočigled množičem sa poljskim tatvinam občine ustanoviti ponočne poljske straže, kjer je to potrebno. Če tega ne store občine, naj to ukrene okrajno gvarstvo. Pametno. Zadrega bo samo z ljudmi, katerih ni dobiti za ta posel. Morda bi ministar za prehrano več profitiral, če bi vse žandarje in uradnike, ki so danes dolžni pobirati po železnica male množine živeža, poslal ponoči na polje varovat krompir.

Oldič ministra za prehrano, kakor smo ga priobčili zadnjič, je napravil veliko razburjenja. Vladni gospodje še zmerom mislijo, da bodo s tem rešili naše prebivalstvo gladu, če konfiscirajo par mestnim stradalcem nahrbtnike ter tem stradalcem preskrbe za nekaj tednov hrane v zaporu, nasprotno pa pustite cele vagonne krompirja zginiti in zmraziti. Edina, pa prav edina pot, preskrbeti prebivalstvu kruha, je danes edino le še mir. Naredbe pa ostanejo naredbe, ljudje pa — lačni.

Vojnokreditni zavod za južno vojno ozemlje s sedežem v Celovcu je začel poslovati. Namen mu je, dajati posojila vsem tistim, ki so trpeli škodo vsled vojnih dogodkov, pri sovražnih napadih, evakuacijah itd. Posojila se bodo dajala na nizke obresti. Za Kranjsko ne bo tolikega pomena, ker ni takih vojnih škod kot n. pr. na Goriškem. Najbolj bo prišla na Kranjskem v poštev Koroška Bela, ki so jo sovražni letalci popolnoma razrušili. Opozarjamo pa prizadete, da dobijo ne samo posojila, ampak v gotovih slučajih znatne podpore, katerih jim ne bo treba vračati. Vendar se za te podpore ni obračati na Vojnokreditni zavod, temveč naravnost na deželno vlado.

Zakon o odškodnini po krivici preganjanjem osebam je stopil prejšnji teden v veljavo. Na podlagi tega zakona imajo pravico terjati odškodnino vsi tisti, ki so bili tekom vojske po nedolžnem sodnijsko preganjani, bodisi od vojaške strani ali od civilne oblasti. V ta namen

¹ Pomni, da je pisan članek že jun. 1915.

morajo dokazati, da so bili po nedolžnem prejanjanju in da so zavoljo tega trpeli škodo; prošnja za odškodnino morajo vložiti na domobranskega, oziroma notranjega ministra; če ni v šestih mesecih odgovora, naj tožijo pri deželncem sodišču.

Opeko za zidanje zamorejo kmetovalci v kamniškem okraju dobiti pri Zivnorejski zvezi v Smarci. Vsakdo naj se zgleda v pisarni v Smarci, da dobi listek, s katerim gre na opekarno v Kadomlje po opeko. — Istotako se pri Zivnorejski zvezi dobe razne kmetijske potreščine, n. pr. gnojila itd. Skupnje se sadje: češnje, jabolka, bruske.

11—12 milijard kron je zapravila državna uprava pri oskrbovanju galiških gozdov verskega zaklada. Zato ni čudno, da gredo naše finance tako čudovito in hitro navzdol.

Avstrijska krona je šla zopet navzdol. Ena nemška marka velja sedaj že 1 K 70 vin. (pred vojsko 1 K 19 vin.). En švicarski frank velja uradno 2 K 50 vin. (pred vojsko približno 95 vin.), če pa hočeš v Švici zasebno zamenjati svoj denar, moraš dati 5—6 kron za en švicarski frank.

Zvišanje osebnih železniških tarifov namerava menda zopet avstrijska železniska uprava. Povišanje bi znašalo 50 %. S tem upa železniska uprava omejit navaj na železnice in zboljšati svoje finance.

Romunska žetev. Poročila iz romunske žetev presojajo letošnjo žetev v zasebnem ozemlju tako-le: pšenice okoli 50.000 vagonov, ovsas 5000, rži 2000, ječmena 1200, koruze morda 80.000 vagonov.

Odgovori.

J. M. St. 7. Vprašanje. Dobivam vojaško podporo po sinu; imam pa tudi svojce v Ameriki, ki so mi prej pomagali. Ali morem dobiti obe podpori skupaj? **Odgovor:** Če so glede ameriške podpore dani vsi drugi pogoji, potem ni nobenega zadržka, da ne bi dobivali tudi ameriške podpore, dasiravno dobivate že vojaško. Vložite prošnjo.

A. Sk. B. Vprašanje: Dobivam po možu 1 krono 60 vin. na dan, pa ne morem s tem živeti, ker sem bolehn. Ali bi se mogla podpora zvišati? **Odgovor:** Na podlagi zakona z dne 27. julija 1917 imate pravico do dvojne dnevne podpore, torej 3 K 20 vin. na dan, če sta z možem živela sama v skupnem gospodarstvu in ste trajno nezmožna za delo radi bolehnosti. Če to v prošnji dokažete, jo vložite.

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

»Da tam umrjemo lakote! Krivoverci so povsodi,« je vpila vsa vznemirjena mati, »so po mestih in vaseh, morda so tudi v Jenspahu, kaj ti veš? Ko je bil tvoj oče še deček, so bili tudi v Admontu in ljudje so morali bivati med krivoverci in jih nihče ni vprašal, jeli hočejo ali ne.«

»Saj tudi nas ni nihče vprašal,« je tiho in žalostno odvrnila Stefana, »tudi nam ni nihče povedal, kako je tu. Naj Bog odpusti milostivemu gospodu, ki je šel v večnost.«

Deklica je šla po stopnicah gori. Mati nevoljno dene kuhinjsko posodo v škafo, vmes pa jezno mrmra: »Seveda, v Jenspahu, da poginemo gladu. Tri sode vina že imam, tri še dobim. Naročim še pivo; Bog ve, kje je dobim najceneje?«

Med tem je stopila Stefana z detetom v naročju v spalnico. Bilo je že zelo mračno. Materina postelja je bila visoko nagradena, pri postelji je stala zibelka, v kotu pa sta bili ena poleg druge dve snažni pernici. Na prvi, ki je bila modro oblečena, je ležala Mihaela; na drugi, rdeče oblečeni, sta počivala oba dečka.

Stefani sili smehljaj skozi solze, ki ji igrajo v očeh.

»Otroci so neumni. Že spe, vse so pozabili.« Na lahno je popravila otrokom odejo. Tedaj odpre Kristof oči.

»Štefi, meni se je pa nekaj sanjalo o jeleni.«

»Pst!« odgovori Stefana in položi prst na usta.

S Tabora sem done trobente, trobijo rogovi in zamolklo ropotajo bobni.

Stefana je malo dele oblekla v svežo srajčico. Tako zelo rada ima sirotico, kakor mati skrbi zanjo. Nato jo položi v zibelko, na kateri je naslikana krava, ki jo nekdo vodi za vrvi.

V tramovju stropa nekaj zarfota. »Ti moj Bog! Netopirji so tudi tu. Podgane in netopirji. Bog in sv. božji križi! Kam smo prišli! Umazana golazen je vreščala nad posteljami ter zletela skozi odprto okno.

Urno je stopila Stefana na stol, obesila je svoj predpasnik na tečajje okna, ki ni imelo steklenih šip, kajti večer je bil mrzel.

Potem se je vrnila k zibelki. Dete je še imelo odprte oči. Prestrašilo se je in samo ni moglo zaspati. Stefana stoji ob zibelki, sklepa roki in moli. Večerno zlato je obsevalo njeno glavo in ožarjalo njeno revno obleko. Zapela je otroku pesmico molitvico. Sladki zvoki njene glasu so zazibali dete, že je zaspalo. Stefana napravi čez zibelko znamenje sv. križa, potem se poda v sobo zraven, da tudi sebi pripravi posteljo. Na pol prazna pernica je ležala v enem kotu, v drugem pa odeja in grob koc. Najboljše je dala materi in bratcem ter sestrici. Za njo je vse dobro. Tudi na tlaku bi spala, nič bi ji ne delo. Samo sama mora biti in skrita. Že kot majhna deklica je tako dolgo prosila, da je dobila svoj koticček, svoje gnezdece, kjer je bila vedno sama. Vedno in vedno se ji sanja o nunah, ki imajo samostan v Admontu. V polmraku, v temi misli, kako lepo bi bilo, če bi postala redovnica, ali puščavnica v gozdu. Jelenci in srne bi hodile mimo nje v puščavi, angeli bi ji prinesli kruha, in Jezus bi bil njen edini in najljubši prijatelj.

Ko je pripravila posteljo, se je ozrla po sobi, je-li kaj svetlega v sobi, saj je bila te duhovniška hiša. Ničesar ni bilo tu. Potegnila je iz žepa svoj rožni venec, na katerem je bil obešen kristalnat križec. Kajni oče ga ji je bil podaril na dan sv. birme. Grd železen kavelj je molel iz stene. Na ta kavelj, nad svojo revno posteljico, je obesila z nežno roko svoj rožni venec. Oj, oče bi ne bil smel umreti, ji je kipel žalostno, mlado srce, potem bi nas ne bil poslal milostivi gospod sem v Štajer. Na misel ji prihaja, kako je ob tej uri oče sedel pri otrokih ter jim bral iz življenja svetnikov. Prav ob tej uri so ga tudi položili v rakev v veliki sobi; ... med gorečimi svečami je ležal tako upadel, o tako blede, tako mrtvaško blede; o kako je takrat jokala mati! — Ob tej uri je Stefana, očetov najstarejši in najljubši otrok, potem, ko je postregla gostom, hodila in hodila na pokopališče pred samostanom na očetov grob, obiskovat očeta in mu grob škropit z blagoslovljeno vodo. Ko je klečala na grobu, je donela iz božjega hrama meniška molitev: Benedicamus Domino — Hvalimo Gospoda! in so se vračale črede čez gore.

Pa, kaj je to? Za Boga svetegal Kje pa sem? Zares, spodaj v hiši se sliši natanko zamolklo meniško govorjenje: Benedicamus Domino!

Ali se ji sanja! Ne, menihii govore dalje, menihii so v hiši. Strah jo spreleti in veselje, da ji postane vroče — — — saj to je glas njene dobrega spovednika, patra Kusmine. Skoraj je zavriskala, kakor srna je zletela po stopnicah dol.

»Admontski patri so tu, prišli so po nas, da se vrnemo nazaj v našo staro hišo v Admont. Z Bogom, luteranski Štajer!«

»Štefana!« ji kliče mati nasproti, »za Boga milega, kaj je zopet prišlo?«

»Kaj pa, mati?« vprašuje deklica v zadregi. Pod stopnicami obstoji in se vsa trese, ko se ob svitu sajata leščerbe in smolnice, ki je zunaj nekje gorela, ozira po prišlecih. Res, menihii so, pa ne admotski, temveč čisto tuji. Pa vendar jo veseli, da so le menihii! Toda mati se joka?

»Vidiš, Stefana, to sta dva gospoda iz garslenskega samostana in zahtevata od mene uboge žene, sedemdeset godinarjev... Stefana, ti povej, ali je res, ali ne, da so nam v Admontu vzeli hišo zato, ker nisem mogla plačati dolga. O, jaz uboga žena s peterimi otroci, in eden še ne hodi! Bog se usmilil Gospodje boste ja to uvideli in me ne boste pestili kar prvi dan.«

Tuja menihii sta potegnili klobuke z glave, ko se je prikazala deklica, ki je v svitu sveč izgledala tako velika, tako lepa, skoraj veličastna. Eden duhovnikov je bil visokorastel, blede, plečat, oči so mu zrlle globoko, skoraj žugajoče; drugi je imel gladek, rožnat obraz in je prijazno gledal.

Ta je rekel deklici: »Nisva prišla rada, dobra deklica, nadlegovat vašo mater; toda pater Albert,« — z roko pokaže na spremljevalca — »pater Albert priganja, moramo dobiti del denarja, ki ga je vaša mati dolžna samostanu; gospod opat je zbolel, ker je volitev izpadla tako slabo. Treba je kupiti zdravil v mestu; in jih drago plačati; naš samostan je v tem žalostnem luteranskem času ubožal. Nihče ne da več za maše, nihče nam ne deli več miloščine, pater Albert dobro ve.«

»Pater prior tudi ve,« mirno pravi drugi menih. Saj ga je prior seboj vzel, sedaj ga ima pa vedno v ustih, da bi se zdelo, da ni njemu za denar, ampak le Albertu, da tako ne bodo ljudje hudi nanj, temveč na Alberta, nepriljubljenega tuja.

»Da so časi hudi in dragi, vem tudi sama!« toži Švertnerica. »Noč in dan garam in se peham, sedaj pa denar. Naj gospodje potrpe, da začnem točiti, pravico za točenje sem že dobila.«

»Mati,« tiho reče deklica in potegne mater nekoliko v stran, »če smo dolžni, moramo pač plačati. In če je gospod opat tako bolan in so gospodje patri tako revni, moramo tem bolje plačati. Mati« — reče še bolj tiho — »v usnjati možnji očetovi so godinarji, zaslužila sem jih pri krpanju masne obleke, notri je tudi zlati cekin, ki ga ni je dal milostivi gospod.«

»Ne, Bog varuj, Stefana, tega pa ne!« jo osorno zavrne mati. Tvojih krvavo zasluženih grošev pa ne dam, četudi sam cesar pride, hranim ti jih za doto; ti gospodje ne poginejo lakote, dosti imajo v svojih shrambah, imajo zlatino, hiše in srebrne jame.«

»O ne, mati, ti-le že ne,« je sramežljivo šepetala deklica. »Skočila bom, precej sem zopet tu. Gospodje, malo potrpite,« je prijazno rekla in urno zletela po stopnicah gori.

V zgornjih sobah je bilo sedaj svetlo, kakor po dnevu, pa ne od večerne zarje, ki je že skoraj zatonila, temveč od mnogih funtnih sveč, ki so v gorele po oknih, in od smolnatih ponev, ki so v mogočnih plamenih bakljale na ulici.

Stefana je potegnila izpod materine postelje skrinjo, odprla je težki pokrov in iskala v skrinji, dokler ni našla očetove usnjate možnje. Vse je bilo notri, kar je zaslužila od svojega osmega leta sem, ko je že takrat prešla prejo tako lepo, da so jo ljudje kupovali za denar.

Sedaj se obrne Kristof na pernici in vpraša:

»So li palčki tu?« — »Ne, Kristof, sestra je, mirno spavaj!« se smehlja in smukne iz sobe.

»Mati, tu je denar, daj ga prečastitim gospodom.« Ljubeznivo se je glasila beseda. Toda mati pozna svoje dete. »Če ga ne daš ti, ga dam sama,« meni mati. Žalostno vzdihne mati, vzame v roko možnjo ter hoče skriti zlati cekin. Toda Stefana pravi: »Mati, pusti ga zraven!«

»Gospodje,« pravi mati, »tu imate, kar je s težkim delom prislužila moja hči, če tudi je še mlada. Vsak vinar je prinesla materi. Vzemite in kupite zdravila vašemu opatu, kupite jih z malo doto uboge, osirotele deklice.«

»Za doto se še ne mudi, mati!« se smehlja deklica. »Molili bomo, da gospod opat kmalu ozdravi,« reče obema menihoma s tako nežnim glasom, da jo je hvaležno pogledal celo strogi Albert, ki sicer nobene ženske ne pogleda v lice.

(Dalje.)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kaknega odbitka.

Kradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Prst, 4. septembra: 78 35 76 31 2
Dunaj, 8. septembra: 40 75 72 60 27

V vlaklu na progi Področica—Jesenice je bila izgubljena rdeče-rjavkasta volnena ogrinjalka. Pošteni najditelj naj jo odda proti nagradi 10 kg sladkorja in drugih živil v garderobi na postaji Kranj ali Jesenice.

»Herba, mrčesni prašek z brizgalnico« ima presenetljiv uspeh pri pokončavanju muh, žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Muhe, ki s tem praškom v stik pridejo, poginejo takoj, 1 zavoj stane 60 vin. »Piff-Paff« je smrt za podgane. Edino gotovo sredstvo proti podganam in mišim. S »Piff-Paff« se jih uničijo popolnoma. 1 doza stane 2 K. »Št. Valentinov redilni prašek za prašiče« je edino uspešen pri prebavi krme, zaraditega izredno redi meso in tolaščo. 1 zavoj stane 1 K 50 v, po pošti se pošilja najmanj po šest zavojev. — Razpošiljalnica: Josip Berdajs, Ljubljana, Celovška cesta št. 85, I. 3265

Za mleko
ali druga živila dam
lepo posteljo z modro-
cem in moško kolo.
Ljubljana, Slomškova ulica 6, I. nadstropje.

Franc Škafar
LJUBLJANA, RIMSKA CESTA št. 16
priporoča svojo najnovejšo
zalogo polnistov

Došle so zopet Mlatilnice

za pogon s silo ter z roko. Dalje imam na razpolago tudi čistilne mlatilnice in vsakovrstne poljedelske stroje, kakor: čistilnike, trijerje, stiskalnice za grozdje in sadje, mlince za žito in sadje, gepeljne, slamoreznice, brzoparilnike, kotle za žganje, brane in plugje itd. iz največjih tovarn, zajamčeno dobre kakovosti ter po najnižjih cenah.

Franc zaloga poljedelskih strojev
LJUBLJANA, Martinova cesta št. 2.
Dalje opozarjam na svojo veliko zalogo priznano in dokazano najboljših ročnih mlinov pripravljenih za vsako mletov.

V svrhu pridobivanja delavcev za gradbe v Avstro-Ogrski se iščejo nabiralci ki govore slovensko, nemško in italijansko. Obširne ponudbe z zahtevo plače na trvdko Dyckerhoff & Widmann A.-G., Palj.

Nad 1,000,000 v rabi!

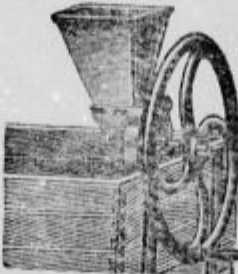
Ročno silo je praktično orodje za vsakogar za življenje usajenih predmetov jermenov, vred, jader, oprem, modrov, plati, čevljev. — Razprodajalno mesto: Cena kmet. silu K 5.— povzetni stroški posebej. Izvor: žrelčev, varovalcev podplatov iz kovine in uanja, podkvice, celni, rokov za čevlje, čevljamo- le, okov za pod- plato in voinih podplatov ter ročnih mlinov. F. E. Lachmann, Dunaj 13, Moser- gasse 2, odd. 181.

Ženske lase
rezane in mešane ku-
puje v vsaki množini
po najvišji ceni
Matija Podkrajsek
brivec, Ljubljana,
Sv. Petra cesta 32.

Agitirajte za Domoljuba

Poljedelski stroji in orodje.
Ročni mlinci za drob in moko!

Cena: 1. vrsta 155 K
2. vrsta 115 K
Teža: približno 12 kg

Znamka „Davor“

Mlin se razpošilja opremljen z zamahnim kolesom in lakiranim vsipalnikom. Cena je mlinu, in sicer najboljše vrste 155 K, mlin nekoliko manj trpežne vrste 115 K, brez odbitka v tovarni. Zavi- janje in poštnina raču- ni se še separatno za lastno ceno. Mlin prve vrste je izdelan iz najboljšega, trdega materijala in se za kvaliteto, da naročnik prejme nepokvarjen mlin, jamči. Moj ročni mlin izmelje najfinejšo moko! — Stroj se naroča pri trvdki 3145

D. Stucin
DUNAJ, XVIII. okraj, Höhnegasse štev. 4.
Dopisuje se slovensko.

KUPIM vsako množino 2996
medu in čebelnega voska
FRANC VOKAČ,
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 5.

Za suhe gobe
je vedno najboljši kupec
Fran Pogačnik
LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 36.

KUPUJEM vsako količino
brinjevih jagod
Destilerija in rafinerija
VLADIMIR ARKO, Zagreb.

GOSPODJE, kateri si žele s prodajo dobro idečih konsumnih predmetov zgotoviti znaten dohodek naj pošljite svoj naslov na kemično tovarno HUGO POLAK, KRAL. VINOGRADI, Junghennova trida 33, Telefon pisarne 5995, telefon tovarniški 5455, 5199

SODE
od vina, žganja in vsake druge vrste
kupi po najvišjih cenah
Ivan Jelačin
LJUBLJANA, Emonska cesta štev. 2.

Med, vosek in voščine
kupujem po najvišji ceni, tudi majhne množine. — VIKTOR VOKAČ, DVOR, 3163 Dolenjsko.

iščem za veliko gorsko posestvo pri Hrastniku,
oskrbnika
najraje kmeta ali delavca z družino. Ves pridelek se deli na polovico. — Ponudbe na upravnništvo »Domoljuba« pod štev. 3162.

KUPIMO v tekoči dobavni dobi
paradižnike
v celih vagonih. Najnižje ponudbe prosimo na tovarno za konzerve. 3175
HAGN & ENNSMANN, Zentralbüro, Dunaj III., Estegasse 7.

Umetno gnojenje
bo samo
Vaša korist
toda ne odlašajte! - Zahtevajte takoj ponudbe na
20 % kalt-jevo sol in 14 % kajnit
Poznejših naročil vsled težavnega uvoza ne bo mogoče izvršiti! Pojasnila so Vam na razpolago! Jamstvo za kakovost!
VINKO VABIC, veletržec, Zalec, Južno-Stajersko.

Stroji za meso
Ameriški sistem, 5, pocinkan z jekln. noži. Cena 60 K za komad brez poštnine in zavojnine
»AGRARIA«
trgovska družba z omei. zav. Dunaj, IV. Rechte Wenzelsplatz
Svarilo! Ne kupujte nobene- ga emaljiranega stroja za meso ker se odlični glazura! Tudi ne kupujte stroja z listni noži ki hitro počijo, marveč le naše »AGRARIA« stroje za meso z zajamčeno in jeklenimi noži.
Naročilnica:
(razločno izpolniti, izrezati, vložiti v kuverto in takoj odpustiti »Agraria« Handels-Gesellschaft m. b. H. Dunaj IV. Rechte Wenzelsplatz 1. Na podlagi Vašega naznanila v »Domoljubu« naročam komadov »Agraria« strojev za meso, 5, z jeklenimi noži za ceno K 60.— za komad brez poštnine in zavojnine po po- svetju. Znesek K — pošljem kot naplatico. Ime ..... Naslov .....

Skaboform

dobi vsak na željo moj cenik o zlatini, srebrni in v gornjih. Violine po K 40-, 45-, 50- in 60-. Dobre harmonike K 20-, 30-, 40- dvo- vrstne dunajske harmo- nike K 12-, 14-, trivrstne K 30-, 40- in višje. Za- mena dovoljena ali de- nar nazaj. Pošlji na- povedilo ali predplačilo razpošlji. Jan Konrad, Br. 1991, c. in kr. dvo- rni založnik, Cesko.

GARJE

lišaje, hraste, srbečico in druge kožne bolezni odstrani naglo in si- gurno Para-ol-domače mazilo. Ne maže, je po- polno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 5,- dvojno - velik lonček K 9,-. Dalje Paratol- posipalni prašek, ki va- ruje najbolj občutljivo kožo, 1 škatlija K 3,-. Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tvraki Paratol-Werke, lekar ULMER, Budapest VII-10. Bössa ul 21.

Po celi Jugoslaviji naj se pije 2542

Tolstovrška slatina

SILVA WRELEC

Posta GUSTANJ.

Tam se naroči tudi

ino belo, rdeče in črno vino ter žganje in sadni mošt.

Vsakovrsna domača semena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke kupuje trgovina s semeni

— PETER LASSNIKA NASL. —

SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.

Pačkove kože, krfove kože, hrčkove kože

kupi po najvišjih cenah trgovina s kožami in krznom

D. KUMMER LEIPZIG, Brühl 47.

Posiljative se prosijo po pošti v zavojih po 5 kg, odpadli znesek se odpošlje takoj po prejemu.

Ci dovito šilo le K 4-90

Siva tkanina naglo prešivne vhodne kot šivalni stroj. — Navojna iznajdba, s katero more vsak sam krpiti in šivati usnje, raztrgane čevlje, kranjsko opremo, vreče, platno in vsako drugo močno blago. Nujno potrebno za vsakogar. Jamstvo za porabnost. Cena Kompl. šila s sukanecem, 4 raznimi šivankami in porabnim navodilom K 4,90, 3 kosi K 13-50. Pošlji po povzetju.

M. Svoboda, Emma, III/2, Bresspassse 13-404.

Kranjska deželna podružnica

n. t. Celovne življenjske in rentne nezgodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tud. z vojnim riziko, otroških dot, rentna in ljudska nezgodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Nalagodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastoj in poštine prosto. Sposobni zastopniki se sprej- majo pod najugodnejšimi pogoji. 1887

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri- meša 2 krat na teden krmi, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ Paket velja 2 K 5 paketov 12 K. poš- tine prosto, 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zredu- Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy** zraven rotovža v Ljubljani. Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnmami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu. Na tisoče kmetovalcev hvall in rabi „Mastin“.

Sprejem vrvarskega pomočnika

ki zna dobro plesti vrvi in štrange.

A. ŠINKOVEC, vrvarna, KRANJ, GORENJSKO.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir, zakonito zajamčeno „Skaboform“ ma- zilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 3- veliki K 5- porcija za rodbino K 12-. Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem elenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520

Pakite na varstveno znamko „Skaboform“!

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vi- narjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortiza- cijo ali brez nje na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je mojstersko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju. Neugajajoče zamenjam.

Kovinaste ure . . . po K 24- 26- 32- 40- 60- 100-
Srebrne ure . . . po K 70- 90- 100- 120- 200-
Kovinasteverižice po K 2- 3- 4- 6- 10-
Usnjate verižice . po K 1-60 2-80 4-80

Zlatnina in srebrnina v bogati izberil

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepotičja, daril itd. v velikem krasnem ceniku, katerega zahtevajte. Lastra znamka „IKO“ svetovnoznana. — Lastna protokolirana to- varna ur v Švicl.

Svetovna razpošiljalnica

H. Suttner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur. Nobene podružnice.